

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 85

Mart 2021

Editör: Meral Sözen.

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Canan Çam Yücel.

Web Sorumlusu: Can Deniz Balkaya, Ramazan Derin.

Web Teknik Destek: Burak Sarı.

Sosyal Medya Sorumlusu: Dilek Başar Açlan.

Yayınlayan: Engelsiz Eriřim Derneęi.

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eehdergi@engelsizerisim.com

Facebook: www.facebook.com/eehdergi

Twitter: www.twitter.com/eehdergi

Youtube: www.youtube.com/channel/UCYxPXyFBI1mOlsPKTcuFafw

İçindekiler

Editörden.....	1
Görme Engelli Bir Bebek, Ebeveynlerine Sesleniyor-1	3
Burcu İpek İle Röportaj.....	8
Özgürlüğün Kar Yankısı	11
Kedi Yazısı.....	14
Kör Müyüm Topal Mıyım?.....	21
Farklılığın Cüce Yansıması.....	23
Yelda ya da Eloquence Gitti, Tek Çözüm Format Mı?.....	33
Ekran Okuyucuların Asi Çocuğu NVDA Üzerine	34

Editörden

Merhaba dostlar, mevsimler bahara ilerlerken, biz de yüklenip geldik baharlıklarımızı yanımıza. Şöyle ilişiverelim de bir bakalım neler varmış bu ayki yazılarımızda.

Tez çalışmaları nedeniyle bir süredir aramızda olmayan sevgili dostumuz Canan ÇAM YÜCEL muhteşem bir yazı dizisiyle dönüyor dergimize. Bitirmiş olduğu tezinden dolayı kendisini tebrik ediyor ve Canan'ın kaleminden kör bir bebeğin sözlerine kulak veriyoruz.

Burak SARI bu ay bir röportajla selamlıyor bizleri. Baran'ın annesi Burcu İPEK'le otistik çocuklar üzerine doyurucu bir söyleşi var Burak'ın köşesinde bu ay.

Hazır çocuklardan söz açılmışken, sevgili Dilek BAŞAR AÇLAN'ade kulak verelim ve kör bir ebeveynin minik kızlarıyla yaşadığı kar deneyiminden ipuçları toplayalım.

Konuk yazarımız Çağrı ARTAN birkaç sayı bizlerle olacak. Paylaşımı ise gerçekten heyecan verici. Evcil hayvan edinmek isteyenler özellikle de kedi beslemeyi hayal edenler; sizleri Çağrı'nın köşesine alalım.

İçimizi ısıtan bu iki yazıdan sonra, dergimizin yeni kalemlerinden Nurşen KORKMAZ'ın işyerindeki bir sohbetten hareketle yaptığı iç döküş; toplum gerçeklerinin bir kez daha fotoğrafını çektiriyor bizlere.

Bir başka gerçekliği ise Gülcan ALTUN'un satırlarında okuyoruz. Hekimoğlu Dizisinin 36'ncı bölümünde senaryolaştırılan olaylar üzerinden. Hem Gülcan'ın hem Nurşen'in sözünü ettikleri algılar son bulmadıkça, bizler toplumun at sinekleri olmaya devam edeceğiz.

Bilişim köşemizde Can Deniz BALKAYA var bu ay ve bir gün Yelda'mız birden bire susarsa, neler yapacağımızı paylaşıyor bizlerle.

Bilişime girmişken konuk yazarımız Habil BOZKURT'un kaleminden NVDA ekran okuyucu programına da bir göz atalım.

Sevgili dostlar, biliyorsunuz geçen ay #KörlerBuradaGörseliAçıkla etiketiyle bir Twitter etkinliği başlatmıştık. İlk çalışmamız, basın kuruluşlarına yönelikti ve ikinci çalışmamızda ise kamu kurum ve kuruluşlarına seslendik. Bu etkinlikte bizleri yalnız bırakmayan siz sevgili dostlarımıza ve yaptığımız çağrıya kulak verip; taleplerimiz doğrultusunda görsel içerikli

Tweet'lerinde açıklama paylaşan tüm kuruluşlara teőekkürlerimizi sunmak istiyoruz. Duyurumuzda da paylaőtığımız gibi, bu etkinlik birkaç günle sınırlı kalmayacak. Bizler ve tabii ki sizler, açıklaması olmadan paylaşılan her görselin altına, etiketimizle birlikte yorum yapmaya devam edeceēiz. EEEH Dergi ekibi olarak, yapılan güzellikleri desteklemek temel düsturlarımızdan. Bu nedenle, Tweet'lerinde görsellerine açıklama koyanlara ise #BuTweetEriőilebilir Şeklinde bir etiketle teşekkür ediyoruz. Sizleri de bu teşekkür etkinliēimize davet ediyoruz. Güzellikler paylaőtıkça büyür.

Bu ay bizlerden bu kadar. Sizlere küçük bir sır verelim; ekibimiz Nisan sayısı için çalıőmalara başladı bile. O zaman yeni ayda görüşmek üzere.

Görme Engelli Bir Bebek, Ebeveynlerine Sesleniyor-1

Canan Çam Yücel

canancam@gmail.com

Sayı: 85, Mart 2021

Merhaba değerli okurlar. Yaklaşık on aydır hem EEEH Dergi ekip arkadaşlarımdan hem de siz değerli okurlarımdan uzak kaldım. Yüksek lisansta tez aşamasında olmam nedeniyle dergiye bir süre ara vermem gerekti. Nihayet tezimi tamamladım ve bu sıcak ortama tekrar döndüm. Burası benim için hem bir iç döküş ortamı hem de her yeni sayımız çıktığında bilgi bakımından daha da zenginleştiğim bir bilgi yuvası. Dergimizin yeni yaşında, ben de yeni bir yazı dizisi kaleme almak istedim. Bu yazı dizisinde görme engelli bir bebeğin dünyaya geliş anından itibaren anne babasından neler beklediğini, onun ağzından dile getirmek istiyorum. Bebeğin doğuşu, anne baba ve diğer aile bireyleri tarafından karşılanması, büyüme evreleri ve gelişim alanlarının desteklenmesi için anne babaların dikkate almaları gereken önemli noktalar gibi konuları, dilim döndüğünce ve kalemim yettiğince dile getirmek istiyorum. Bu arada, bir okul öncesi öğretmeni ve özel eğitim alanına gönül vermiş bir eğitimci olarak böyle bir yazı dizisi oluşturmayı hep hayal ediyordum ancak bir türlü başlayamamıştım. Bu yazı dizisi fikrini hayata geçirmemi sağlayan neydi dersiniz? İlk önce, Gaziantep'te yaşayan ve sekiz aylık görme engelli bebeği olan bir anneden bir e-posta aldım. Sonra kendisine kısa bir e-posta yazarak telefon numaramı paylaştım ve telefonda konuşarak daha fazla destek olabileceğimi belirttim. Kendisi de beni aradı ve bir anne olarak bebeğinin görme engelini kesin tanılanmasının ardından, neler hissettiğini anlattı. Çocuğuna faydalı bir ebeveyn olmak için neler yapması gerektiğini, eğitimi için neler yapabileceğini ve ne tür materyaller kullanabileceğini sordu bana. Uzun bir telefon konuşmasının ardından, telefonu kapattık. İşte bu telefon konuşması, bu yazı dizisinin başlamasına vesile oldu, iyi ki de oldu. Belki bu yazı dizisi bir başlangıç olur ve görme engelli bebekler ve ebeveynlerinin hayatlarına biraz da olsa dokunabilirsem, benim için en büyük mutluluk bu olur. Eğer dergimizi takip eden görme engelli çocuk ebeveynleri, okul öncesi öğretmenleri varsa okurlarımız arasında, bana merak ettikleri konuları veya sormak istedikleri soruları e-posta yoluyla iletirlerse, gelecek sayılarda yazı dizisi

içinde elimden geldiğince cevaplamaya çalışırım. Şimdiden tüm okurlarıma iyi okumalar diliyorum.

Dünyaya Geldim ve Bundan Sonra Sizinleyim

Merhaba sevgili anneciğim ve sevgili babacığım. Beni ne kadar heyecanla ve merakla beklediğinizi biliyorum. Özellikle anneme, beni dokuz ay karnında taşıdığı ve gözünden sakındığı için yeme-içme dahil tüm yaşantısını bana göre düzenlediği için sonsuz teşekkür ederim. Tabii ki babamın da özverisini dile getirmemek olmaz. Annem ve babam olarak doğum öncesi dönemde üzerime titrediğinizi her zaman hissettim. Annemin karnındayken hiçbir şeyden haberdar olmadığımı zannetmeyin. Ben her şeyin farkındaydım, olup bitenleri, sizin heyecanınızı, meraklı bekleyişinizi oradan izlerken hep gülümsüyordum sizlere. Ve ben de sabırsızlanıyordum sizlere bir an önce kavuşmak için. İşte nihayet vakit geldi ve ben dünyaya geldim.

Annem ve babam olarak beni ilk kucağınıza aldığınızda ne kadar mutlu olduğunuzu, tarif edilemez bir sevinç yaşadığınızı biliyorum. Çünkü ben ailemizin en yeni üyesiyim ve sizlere mutluluk getirdim. Hep birlikte güzel bir aile olacağımızı; birçok anı biriktireceğimizi; sevinç, üzüntü, şaşkınlık, merak ve şimdi sayamayacağım birçok duyguyu birlikte yaşayacağımızı biliyorum. Ama sizin de şunu bilmenizi çok isterim; belki diyebilirsiniz, “Bu küçük şey, daha yeni aramıza katıldı, ne kadar çok konuşuyor, bilmiş şey” diye söylenebilirsiniz ancak şunu unutmayın, ben her duygunun farkında olurum, belki konuşamayabilirim, ifade edemeyebilirim ancak her şeyi hissedirim. Özellikle de canım annem, seninle aramızda çok güçlü bir duygusal bağ var, sen beni emziriyorsun ve bu süreçte aramıza babam bile giremiyor. Dolayısıyla, senin neler hissettiğin benim için ayrıca çok önemli. Sen güçlü olursan, ben güçlü olurum; sen mutlu olursan, ben mutlu olurum; sen gergin olursan, ben de gergin olurum. O yüzden benim güzel annem, şunu bilmeni isterim; ben seninle güçlenirim, seninle gelişirim, seninle benliğimi ve kimliğimi kazanırım. Tabii ki tüm sorumluluğum sadece sana ait değil, aynı şekilde babamdan da benzer beklentilerim var. Bebekliğimden itibaren yapacaklarınızın, gelecekte benim ben olmama katkı sağlayacağını bilmenizi ve beni tıpkı bir

hamur gibi şekillendirmenizi bekliyorum sizden. Tabii bana şekil verirken, esnek ve yaratıcı olmanızı, zamanı geldiğinde kendi hayatımla ilgili alınacak kararlarda benim de söz hakkım olmasını istediğimi bilmenizi isterim. Zamanı gelince bu konuları sizinle tekrar konuşuruz. Şimdi bugüne dönelim.

Bir bebek sahibi olmak istediğinizde ve buna kesin karar verdiğinizde, hep güzel temennilerde bulundunuz. “Cinsiyeti ne olursa olsun, kız olsun, erkek olsun, eli, ayağı sağlam olsun yeter” şeklinde dua ettiniz hep her anne baba gibi. Ancak bazen hayatta her şey planladığımız gibi gitmiyor. Zaman zaman farklılığı olan bebekler de dünyaya gelebiliyor tıpkı benim gibi. Doktordan benim görme engelli bir bebek olduğumu öğrendiğiniz o gün, ne kadar üzüldüğünüzü, ne kadar suçluluk hissettiğinizi biliyorum. Ancak canım annem ve babam, bu asla sizin suçunuz değil, bu bir hata değil, siz yanlış bir şey yapmadınız. Aksine beni dünyaya getirmekle çok iyi ettiniz, benim annem ve babam olduğunuz için ben çok mutluyum, lütfen siz de mutlu olun. Ben sadece farklıyım, sadece görme engelli olmam nedeniyle diğer bebeklerden farklıyım. Bu farklılığım, sadece öğrenme biçimlerimde ve kullanacağım özel araç-gereçlerde ortaya çıkacak. Onun dışında, ben de her bebek gibi güleceğim, ağlayacağım, agulayacağım, emekleyeceğim, yarım yamalak konuşmaya başlayacağım ilk önce, sonra çenem düşecek ve durduramayacaksınız konuşmamı, sonra yürümeye başlayacağım. Derken aynı zamanda yaşlıtlarım gibi kavramları ve yaşamsal becerileri de öğrenmeye başlayacağım. Zaman zaman bazı doktorlar, görmediğim için bazı şeyleri daha geç yapacağımı söyleyecekler size ve belki siz üzüleceksiniz. Ancak şunu unutmayın; görme engelimi dışında da beni ben yapan farklı özelliklerim ve kendime has niteliklerim var. Görmemek, gelişimimde yaşanabileceklerin tek sebebi olarak asla görülmemeli. Bana dünyayı keşfetmem için sunduğunuz her fırsat, bende merak uyandırır ve gelişimime katkı sağlar. Çevrenize baktığımızda, aynı gelişim evrelerinden farklı hızlarda geçen yaşlıtlarımı görmemiz mümkün. Ben de yaşlıtlarımın geçtiği evrelerden geçerim; geç yürüyebilirim, geç konuşabilirim tıpkı yaşlıtlarım gibi. Eğer siz bana elinizden geldiğince fırsatlar sunarsanız, ben de yaşlıtlarım gibi gelişim gösterebilirim. Benim için erken yaştan itibaren eğitim çok önemli. Eğer görme engelimi kesin tanılanmıssa ve tıbbi olarak günümüz teknolojisiyle yapılabilecek bir şey yoksa, rutin kontroller dışında, doktor doktor gezdirmeyin beni. Bir doktorda karar kılmak ve onun gözetiminde düzenli kontrollere gitmek yeterli. Çünkü bebeklik dönemi dedikleri 0-3 yaş ve 3-6 yaş, gelişimim için en önemli dönemler.

Bu yüzden doktorlardan aldığımız cevaplar, tıbbi çözümsüzlükler yıldırmasın sizleri. Siz yeter ki güçlü olun ve erken yaştan itibaren eğitimime odaklanın.

Bana ablamı ya da abimi yetiştirirken davrandığınız gibi olağan ve doğal davranın. Bebekliğimin ilk günlerinden itibaren bana fırsatlar sunun, beni cesaretlendirin, beni yüreklendirin. Yaşamın her alanına beni katmaya çalışın, beni geniş ailemizle tanıştırmaya ve onların da beni tanımalarını sağlayın. Ablama ya da abime göre daha koruyucu yaklaşmayın bana. Unutmayın, ben de büyürken ve gelişirken onlarla aynı evrelerden geçiyorum. Sadece ben daha fazla dokunmaya ihtiyaç duyuyorum ve etrafımda olup bitenleri anlamam için sesli anlatımınıza ihtiyacım var. Yaşıma uygun olan her malzemeye dokunmama her zaman izin verin çünkü ben dokundukça görmüş olurum. Dokunmak, benim için görmektir. Dokunmadığım her nesne, görmediğim ve bilmediğim bir nesne haline dönüşür benim hayatımda. Beni sesli oyuncaklara boğmayın. Tabii ki sesli oyuncaklar da alın bana ancak sadece sestense ibaret oyuncaklar almak zorunda değilsiniz. Onun yerine, farklı dokuları olan oyuncaklar almaya çalışın. Hatta sürekli oyuncak almak zorunda hissetmeyin kendinizi, daha çok gerçek nesnelere buluşturun beni. Unutmayın, görme engelli bebekler için gerçek nesnelere, öğrenmeyi daha kalıcı kılar.

Daha ilk günlerden, ne çok konuştum değil mi? Ama bunları söyleyebildiğim en erken zamanda söylemem gerekiyordu sizlere. Çünkü özellikle de ilk bebekliğim hep sizlerle geçecek ve biz ailecek bu zaman dilimlerini en iyi şekilde değerlendirmeliyiz. Çünkü bu bebeklik dönemleri bir daha geri gelmeyecek. Ve ben, sizlerin benim için ne kadar çırpındığınızı biliyorum. Unutmayın, bu yolculukta birlikteyiz ve aile olmak paylaşmayı gerektirir. Ben de daha ilk günden sizinle fikirlerimi paylaşmak istedim. Niyetim, hem sizin hem de kendimin hayatını kolaylaştırmak. Stresimizi ne kadar azaltabilir ve ne kadar doğal davranabilirsek, o kadar verimli bir hayat geçirebiliriz. Sanmayın ki sadece anne babalar çocuklarını düşünür, çocuklar da anne babalarını düşünür ve onlar için telaşlanırlar. Siz benim için çok değerlersiniz. Biliyorum, ben de sizin için öyleyim. Öyleyse, birbirimizi daha da değerli kılmanın tam zamanı. Doğumumun ilk gününden itibaren eğitimim ve gelişimime tam destek verin. Unutmayın, güçlü bireyler, güçlü aileleri meydana getirir. Bu toplumda ve bu dünyada tüm gücümüzle ve farklılıklarımızla var olalım.

İlerleyen zamanlarda, size eğitimim ve gelişimim konusunda neler yapabileceğinize dair ipuçları vermeye devam edeceğim. Siz de benim sözlerime kulak

verirseniz, birlikte güçlüklerin üstesinden gelebilmek için çözüm önerileri geliştirebiliriz. Amacımız, güçlükleri sıralamak değil, aksine çözüm önerileri geliştirmek. Bir sonraki sayıda görüşmek dileğiyle. O zamana kadar kalın sağlıklıca.

Burcu İpek İle Röportaj

Burak Sarı

buraksari2014@gmail.com

Sayı: 85, Mart 2021

Burak Sarı: Merhaba Burcu Hanım, Baran'ı ve sizi kısaca tanıyabilir miyiz?

Burcu İpek: Burak Bey, merhaba. Baran 16 yaşında, ben 38 yaşındayım. Baran'a dokuz aylıkken tanı konuldu ama farklılığını 6-7 aylıkken anladım. Çünkü arkadaşımın çocuğuyla Baran arasında 15 gün vardı ve Baran'ın gelişimiyle ilgili ciddi bir değişim vardı. Baran İlerlemiyordu. Üniversite hastanesine gittik. Önce MR çekildi. O dönemde 2,5 yaşından önce otizm tanısı konamıyordu. İlk olarak "psikomotor geriliği" dendi ve süreç başladı. Süreç, fizyoterapi olarak başladı. Çünkü o zaman, yani 16 yıl önce bireysel eğitim verilemiyordu. Uygun olmadığı söyleniyordu. Bir sene öyle devam ettik. Sadece fizyoterapiye gittik.

Burak Sarı: Eğitim hayatında nasıl sorunlar yaşadınız? Bu sorunların çözümü için nasıl bir mücadele geliştirdiniz?

Burcu İpek: Eğitim hayatı, diğer ailelerde olduğu gibi bizde de büyük bir savaş ve kendini kabullendirme çabasıyla geçti. Çünkü bize hep şu öğretildi. "Yer bulamıyoruz, yer yok. Sizi kabul edecek yer bulursanız, şükredin." Öyle de oldu açıkçası. Eğitim hayatımız okul müdürünü, yöneticileri, öğretmenleri alttan almakla geçti. Bunu çok yapamadım açıkçası. Çünkü bir dönem bize şu bile yapıldı. Sözde kaynaştırma öğrencisi olarak verildik ama özel alt sınıfa verildik. Bodrum kat, buz gibi rutubetli bir yerde, tuvaletlerin yanındaydık. Teneffüs saatleri farklıydı mesela. Ben, buna itiraz etmişim. "Kaynaştırma eğitimse çocukların birbirlerini görmeleri gerekmiyor mu?" dediğimde, bunun bizim çocuklarımızın zarar görmemesi için olduğu iddia edilmişti ama öyle değil. Temelinde yatan şeyi biliyorduk. Diğer çocuklar korkmasın, rahatsız olmasın diye. Bunun hep mücadelesini verdik. Okulda öğretmenlerden yanlış bir şey gördüğümde, Milli Eğitim'e kadar şikayet ettim ama ne Milli Eğitim ne de okul yönetimleri sorunumuzu çözmedi. Bu kendi içerisinde çözülemeyen, dönüşemeyen büyük bir sorun olarak devam etti. Onun akabinde özel alt sınıfı, kaynaştırmayı bıraktık biz. Bir de o zaman

öğretmenlerin lütfettikleri kadar kalabiliyorduk okullarda. Mesela iki ders. Teneffüslerde biz ilgileniyorduk çocuğumuzla. Sonra, ben oğlumu uygulama okuluna verdim. Orada kafam daha rahat. Tam gün özel eğitim alıyor çünkü. Böylece bu sorunu az da olsa çözdük.

Burak Sarı: Akran zorbalığına karşı ne yapmalı?

Burcu İpek: Bir kere, kaynaştırma denen şeyi gerçekleştirmemiz gerekiyor. Bu, şu anda sembolik olarak yapılıyor. Down Sendromlu çocukları ziyarete gelen nörotipik çocukların olduğu durumları bir etkinlik gibi sunmaktansa, gerçekten birlikte bir arada yapılacak şeyler bulunabilir. Bizleri eve, oldukça uzağa hapsederek, otomatikman bizi toplumdan dışladıklarında, akran zorbalığına maruz kalmamamız mümkün değil. Çünkü “Bu farklı, bunda tuhaflık var. Anormal bir durum var” gibi çocukların bilmedikleri bir duruma kaygılı olmasını anlayabiliyorum ben. Çok yadırgamıyorum. Bilmedikleri bir durumla karşı karşıyalar. Öğretebiliriz. Sürekli anlatabiliriz. Bizim çocuklarımız, onların okuluna gerçekten kaynaşma amaçlı gitmeli. Onlar da gelmeli. Hep birlikte etkinlikler yapılmalı ama sembolik günlerde değil. Down Sendromu, Otizm Farkındalık Günü, Engelliler Haftası gibi tarihlerde değil, gerçek zamanlı olması. İşte 23 Nisan kutlanıyorsa, çocuk bayramıysa, hep birlikte yapılmalı. Hep birlikte bir program hazırlanmalı. Uyabildiği kadar. Benim çocuğum gitar çalamayabilir ama orada oturabilir. Onlar çalarken yanlarında olabilir gibi. Böyle düşünüyorum.

Burak Sarı: Özel eğitim okulları, bakım evleri gibi kurumları nasıl değerlendiriyorsunuz?

Burcu İpek: Özel eğitim okulları ve bakım evleriyle ilgili hiç iyi şeyler düşünmüyorum. Bakım evleriyle ilgili çıkan haberleri zaten hep görüyoruz. Talebimiz şu, bize bir şey olduğunda çocuklarımıza sahip çıkabilecek kurumlar olsun. Gözümüz arkada kalmasın. “Bırakıp sosyal hayattaki işlerimizi halledip çocuklarımızı geri alabilelim” gibi taleplerimiz var ama bakım evlerinde çalışanların eğitimsiz ve yetersiz olduğunu gözlemliyoruz. Çünkü el bağlama, kol bağlama, dayak gibi olayları duyuyoruz. Yani güvenimiz yok bu anlamda. Özel eğitim kurumları ile ilgili hiç konuşmak istemiyorum zaten. Sadece şunu söyleyebilirim. Bir ticaret limitet şirketi gibi devam ediyor. Bunların kesinlikle özel alandan çıkıp Milli Eğitim’e bağlanması gerekiyor. Kamu kuruluşu olarak devam etmesi gerekiyor ki daha rahat denetlensin ve yaptırım anlamında da bir şansımız olsun. Çünkü iki kamera koyup iki süslü cümleyle, şık binalarla bu iş yürümüyor. Genel olarak böyle yürütmeye çalışıyorlar.

Burak Sarı: Son olarak ailelere önerileriniz var mı?

Burcu İpek: Öncelikle aileler olarak bir şeyleri geride bırakıp içinde bulunduğumuz duruma üzülmeye kısmını atlatıp “Biz, çocuklarımız için ne yapmalıyız, ne yapabiliriz”in peşine düşmeliyiz. Üzülüyoruz, üzüleceğiz ama bu bir çözüm değil. Bu, bizi ileri götürmüyor. Üzülmeye durumundan çıkıp çözüm arayışına odaklanmamız gerek. O da nedir? Ahlarla vahlarla olmuyor. Gerekliyse, dilekçeler yazacağız. Gerekliyse, Ankara’ya yürüyeceğiz. Gerekliyse, Sağlık Bakanlığı’nın önünde duracağız. Çünkü bakım evlerinde yaşananlarla ilgili onlarca Tweet atıldı, onlarca olay oldu. Bir açıklama yapılmadı. Bunun, yazılarak ya da hafif tepkilerle çözülmeyeceğini gördük. Daha ciddi ve somut şeyler bulmamız gerekiyor. Bunun için de örgütlenmek gerek. Dernekler var. Derneklere kaydolabiliriz. Dernekler dahilinde görüşüp ortak bir yol bulabiliriz. Bu, tek kişinin çözebileceği bir şey değil. Ortak akılla, kolektif çalışmayla, bir düzen sağlayabiliriz diye düşünüyorum.

Burak Sarı: Bize vakit ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Burcu İpek: Ben teşekkür ederim.

Özgürlüğün Kar Yankısı

Dilek Başar Aclan

dilek.basar55@gmail.com

Sayı:85, Mart 2021

Geçtiğimiz günlerde içimizi ısıtan, bedenimizi üşüten bir şey oldu. “Ne oldu acaba?” dediğinizi duyar gibiyim. Sizleri de çok meraklandırmayalım. İstanbul’da birkaç yıldır özlemimi duyduğumuz kar sonunda yağdı. Biz, kara alışkındık. Nasıl bir şey olduğunu biliyorduk. 3 yaşındaki kızım ise karla henüz tanışmamıştı. Bugüne kadar televizyondan gördüğü kadar biliyordu. Üç yıl boyunca oturduğumuz bölgeye bu kadar çok kar yağmamıştı. Bu yazımda, kör ebeveynler olarak çocuğumuzla karda nasıl oynadığımızı anlatmaya çalışacağım.

Eşimle beraber kahvaltı sonrası keyif çayımızı içiyorduk. Eşimle bulmaca çözerken birden kızımın camdan dışarı bakıp sevinçle, “Kar yağıyor!” diye bağırmasıyla biz de cama koştuk. Sanırım ömrüm boyunca kızımın o sevincini unutamayacağım. Gerçekten de camı açıp hep beraber dışarıya baktık. Camımızın önüne kar hafifçe birikmeye başlamıştı. Orada biriken karları üçümüz elimizle alıp birbirimize atmaya başladık. Bizim karla oynama maceramız, evde başlamış oldu. Yerlerde oynayacağımız kadar karın birikmesi içinse ertesi günü bekledik.

Sabah kalkıp kahvaltımızı yaptık. Dışarı çıkmak için hazırlanmaya başladık. Atkı ve bereler takıldı, eldivenler ve botlar bulundu. Kızımızın kreşi için aldığımız, bahçede rahatça oynayıp ıslanmadan ve üşümeden O’nu koruyan yağmur tulumumuzu giydirdik. Burada bu tulumdan biraz bahsetmek istiyorum. Gerçekten de çok işe yarar bir ürün olduğunu söylemeliyim. Almak isteyenlere tavsiye edebilirim. Burada kısa bir parantez açıp Eşimin bu tulumu pek sevdiğini paylaşmak istiyorum. “Keşke bunun büyükler için olan bedeni de olsa” demekten kendini alamadı.

Yağmur tulumu deyince, askılı bir pantolonu hayal edebilirsiniz. Omuzlarında askıları var. Çocuğunuza göre askıları ayarlayabiliyorsunuz. Ayak bileklerinin lastikli olması da ayrı bir güzellik. Takılıp düşme gibi bir durum olmuyor. Kumaşı hiçbir şekilde su tutmuyor. Dışarıda suyun içine girse bile üzeri hiç bir şekilde ıslanmıyor. Artık karla tanışmaya gidebiliriz.

Oturduğumuz sitenin parkına gittik. Kimsecikler yoktu. Covit'ten dolayı mı kimse yoktu ya da biz mi تنها bir saatte gittik bilemiyorum. Ela Hipatya kara ilk bastığında, çok mutlu oldu. Burada da küçük bir parantez açıp oturduğumuz sitenin biraz betimlemesini yapmak ve bilgi vermek istiyorum. Binamızın kapısından çıkınca, 30 ila 40 metre karelik boş bir alan var. Şekli bir dikdörtgene benziyor. Karşıda Bir bank, çöp kutusu ve sol tarafta siteden çıkmak için kullandığımız bir merdiven yer alıyor. Oyun parkımız, bu dikdörtgenin sağ tarafında kalıyor ve oraya kısa bir rampadan iniliyor. Parkın etrafı kapalı ve zemini de kauçuk benzeri yumuşak bir malzemeyle kaplı.

İçerisinde salıncaklar, tahterevalli, kaydırak, yaylanan at, motor ve çardak mevcut. Bunların etrafında ise, küçük bir bitki örtüsü ve çiçekler yer alıyor. Parkın şekli yuvarlağa yakın. Bulduğumuz semtte ev aradığımızda, birkaç özelliği gözeterek evimizi tuttuk. Bunların en önemlileri ; binanın yeni olması, içerisinde güvenli bir oyun parkının yer alması, etrafında alışveriş yapılabilecek dükkanların bulunması ve ulaşım bakımından kolay araç bulunur bir nokta olması oldu.

KIZIMIZ, parkın rampasından iner inmez hemen kara dokundu. Bana attığı ilk karla, bizim oyun başladı. Birbirimizin nerede olduğunu anlayabilmek için sürekli ses çıkardık. KIZIMIZdan da bize ses vermesini istedik. O da bu duruma alışkın olduğu için hiç zorluk yaşamadık. Daha yumuşak kar topları atmaya başladık birbirimize. Özellikle sert kar toplarını tercih etmedik, kızımın yüzüne gelip canını yakmasın diye. Biraz daha ayaklarına doğru atmaya çalıştık. İsbet ettiremediğimiz de çok oldu. KIZIMIZ, bu kar atma işinden biraz sıkıldı. Karda yürümeye başladı. Yağmur tulumu sayesinde, nerede olduğunu rahatça duyabiliyorduk. Yürüdükçe pantolon haşır huşur ses çıkarıyordu.

Bir ara KIZIMIZ, karda yuvarlanmaya ve karın içine kendini gömmeye çalıştı. Neyse ki yağmur tulumu O'nu korudu ve işimizi epey kolaylaştırdı.

Karda kaymaya başladık. Elimize çok malzeme alıp götürmemiştik. Karda kaymak için yanımıza sadece poşet almıştık. Çok işimize yaradı. Poşetle çok güzel kayılıyor. Özellikle mağaza poşetlerini önerebilirim. Eşimin başka bir önerisi de büyük kalın çöp poşeti oldu, artık bunu da gelecek kara deneyimleyeceğiz. Yerde kaydktan sonra, kızım bir de kaydırdan kaymak istedi. Eşim, kayağın içinde biriken karları temizledi ve kaydırığın ucunda koskoca değilse bile küçük bir Uludağ zirvesi oluştu. Yukarıdan aşağıya doğru kayıp en sonunda kar yığınının içine düşmekse KIZIMIZIN çok hoşuna gitti.

Ardından salıncağa binmek istedi. O da karla dolmuştu. Elimizle karı boşalttık ve güle oynaya biraz da salıncakta salladık KIZIMIZI. Ama her şeyin olduğu gibi bu kar sefasının da sonuna yaklaşmıştık. Zira hem Ben hem eşim üşümeye başlamıştık. Ela Hipatya içinse tabii ki böyle bir şey söz konusu bile değildi. Hangimizin çocukluk anılarında oyun vakti çooook ama çooook uzun gelirdi ki zaten? Hele ki kırk yılın başında yağan bir kar söz konusuysa.

Eh artık iyice üşümeye başladık. Eve gitsek, iyi olacak. Bu rampadan nasıl çıkacaktık kaymadan? Hadi inerken otura kalka, yandaki demire tutunup biraz da yampirik yampirik basa basa indik. Fakat çıkarken hem rampada kaymanın etkisiyle kar sağa sola dağılmış hem de alttaki zemin daha bir kayganlaşmıştı. Bir elimizle demiri tuttuk, diğer elimizle KIZIMIZIN elini. Bu şekilde hiç zorlanmadan yukarıya ulaştık. En fazla karın içine daldık, çıktık, azıcık da patinaj yaptık o kadar. İki gün boyunca bu şekilde KIZIMIZI kar oynamaya çıkardık. Gerçekten de çok mutlu oldu.

Eve geldiğimizde, kızıma ne hissettiğini sordum. Karı, öyle bir anlatması vardı ki inanamazsınız. Bir arkadaşıyla oynayamadı belki karda ama bizimle oraya gitmesi bile çok iyi geldi ona. O günden beri evde birkaç kez tuz kutusunu yere döküp eliyle bizlere atmaya başladı. Neden yaptığını sorunca, kar oynadığını söyledi. Bana da temizlemesi kaldı. Bakalım, ne kadar daha sürer bu tuz faciası.

Sizlere, karda geçen bir günümüzü anlattım. Bunlar, hepimizin hayatında Önemli fırsatlar ve zor tarafları olsa da bana göre kaçırılmaması gereken ender keyifli anlar. Burada minik bir ara verip bir şeye dikkatinizi çekmek istiyorum. Düşünsenize, yıl dediğiniz 365 gün ve İstanbul gibi kara hasret bir şehirde yaşıyorsanız, yalnızca iki bilemediniz üç gün bu doğa olayını yaşıyorsunuz. Böyle bir fırsatı kaçırmak çok yazık olmaz mı?

Gören bir çocuğu olan kör bir çift olarak her durumla, rahatça değilse bile, başa çıkmak için kendinize özgü yollar/yöntemler buluyorsunuz. Belki karda dışarıya çocuğunu götüremeyenler olmuştur. Çocuğunuzun o mutluluğuna tanık olamamışsınızdır. Eminim ki böyle durumlar yaşayan her Anne ve Baba üzülür ve pek çok şeye kızmıştır yahut kar için de kara kara düşünmüştür. “Peki nasıl yapmalı?” Kesinlikle korkmayın. Yeter ki bağımsızlığınızı her anlamda kazanın. O zaman çocuğunuzu karda oynamaya bile rahatça götürebilirsiniz.

Tüm mesele bir adım atmak, bir yerden başlamak. Gerçekçi olmakla, tam bir güvenlik sağlayamayacağımız gibi hayal kurmakla da her şeyi tehlikeye atmış olmayabiliriz de. Önemli olan bu ikisi arasında keskin tercihler yapmadan da orijinal çözümler bulabileceğimize inanmak. Yeter ki önce buna kendimiz inanalım.

Çocuğumuzun karla oynamayı çok istediğini bilseydik ve körlüğümüzün buna engel olduğu fikrine sınıksız sarılıp onu dışarıya götüremeseydik, çok üzülürdük. Biz, üzülmeyi değil, anı biriktirmeyi tercih ettik. Bütün bunları yanımızda bir görene ihtiyaç duymadan yaptık. Emin olun, sizler de yapabilirsiniz. Yeter ki önce “Nasıl yaparım?” diyelim. Yoksa, neden yapamayacağımız sorusu için çok fazla yanıt bulabiliriz.

Tabii ki yanınızda bir yakınınız olabilir, arkadaşınız veya komşunuz olabilir, bu kesinlikle yanlış yahut olumsuz bir şey değil. Kar, kalabalıkta keyfi katlanan bir güzellik ne de olsa. Asıl önemli olan; yanımızda gören birileri olmasa da çocuğumuzu kar keyfinden mahrum bırakmamak.

Şimdiden 2022 kışını ve karın yağmasını sabırsızlıkla bekliyoruz. O zaman kızımız 4 yaşına basacak ve biz bu yıldan edindiğimiz deneyimlere, yeni deneyimler ekleyerek kar keyfimizi çığ gibi nasıl büyütürüz, şimdiden Bunu düşünmek bile ayrı bir ısıtıyor içimizi.

Kedi Yazısı

Çağrı Artan

cagriartan@gmail.com

Sayı:85, Mart 2021

Evet, başıma gelen tam da tıpkı alın yazısı kavramında olduğuna benzer cereyan eden bir durum, bu nedenle açılış ve başlığa yön vereni böyle belirledim.

Yazının çıkmasına sebeplerin altlığı, geçtiğimiz haftalarda bir Facebook gönderime dergimiz yazarlarından değerli dostum Sevgi ve uzun soluklu bir aradan sonra özlemlerle muhabbet çevirdiğimiz bir diğer değerli dostum, dergimizin editör ve yazarı Meral'in iteklemeleri diyebilirim.

Benim gibi miskin bir adamın, parmaklarını klavyeye koyana kadar yaşadığı üşengeçlik, aklından kalemine dökülenlere kadar farklı aşamalardan geçiyor işte.

Yazının bir bölümü, evimizin yeni ferdinin evimizi seçmesi ve bizi bu seçime ikna etmesiyle başlayan süreci anlatacak. Devamında ise birlikteyken nasıl bir iletişim kuruldu, bir kör, avcılığı ve nice enteresan özelliği bir arada bulunduran, sessizliğiyle nam salmış karmaşık bir canlıyla nasıl orta yolu bulmaya çalışmış, nelerde zorlanmış, neleri başarmış gibi dallara ayrılmasa da azar azar hepsinden olmasına gayret edeceğim bir yazıya dönüşecek umuyorum.

Önemli uyarı: Bu yazı dizisi keskin bölümlere ayrılarak bir tarafı tanışma, bir yanı ipucu gibi düzenli bir akış vadetmiyor. Dolayısıyla kişisel deneyimlerime ve önerilerime yazının her bir yanından denk gelme olasılığınız bulunduğundan, bu uzun ve bir kısım okuyucuya yorucu gelecek satır bütününe hepsini okumayı başardığınızda parçaları yerine oturabileceksiniz ehehe. Dileyen yazımdan özet çıkarıp farklı bir EEEH sayısında üzerine koyarak yayınlanmasını da sağlayabilir, başka mecralarda da paylaşabilir. Tabii, kaynak gösterirse mutlu eder, insana saygısının boyutunu ortaya koyar.

Yazıya konu güzelliğin yazıya başladığım an yanıma uzanması, elimin ara ara klavyemden kalkıp her ne kadar pek sevmese de kendisinden bir tadım dokunuş almasıyla keyfini doruğa çıkarıyor, bunu da araya ilĩştireyim.

Tanışma, İşgal ve Yerleşme

Bu değerli hayvancıkla salgın dönemi öncesinden bu yana, evimizin kapısı önünde çeşitli merhabalaşmalarımızın olduğuyla başlamak isterim artık yazının ana meselesine. Kendisi dahil çeşitli kediler, diğer sokak hayvanları gibi gördükleri an mama, sevgi ya da adına her ne dersek diyelim, bir biçimde yaşıyorlardı, biz de onlardan biri olduğunu düşünerek önemsemedik, ara ara bir şeyler verdik, salgın dönemine kadar bu çerçevede ara sıra kapımızın önünde gördüğümüz bir hayvancıktı kendisi.

Salgın döneminin artık baharın iyiden iyiye hissedildiği zamanlarında bir gün, artık penceremize çıkarak miyavlama safhasına geçiverdi kedicik. Ben de o dönem bizimle kalan kayın biraderimle ve eşimle ara ara beslemeye çalışmamıza rağmen neden pencereye kadar çıktığını anlamakta zorlanıp penceremizin önündeki sinekliği kaldırıp azıcık sevmek istedim. Kaldırmamla beraber hayvanın yavaş yavaş içeriye dalması bir oldu, o gün ya da yakın bir günün akşamı da sinekliğin yanından açık camı görüp geçerek pencerenin önündeki koltukta yatan kayın biraderimin üzerine biniverdi.

Çocukcağız da tam dalıyormuş, olayın etkisiyle korkup uyandı, kediyi dışarı çıkararak camı kapattı. Arkadaşımızın bundan sonrasında farklı zaman dilimlerinde yine bizi ziyaret ettiği dönemler oldu; içimiz gitse de cesaret edemedik, ta ki anımsadığım kadarıyla Ekim ayı içerisinde yavaş yavaş eve girmesine müsaade etmeye başlayana kadar.

Tabii bunun öncesindeki başka bir olayın Ekim ayında ciddi ciddi evimizi açmamızda etkisini de anlatmadan geçmeyeyim.

Eylül'ün serin ama yazıya yakın bir sabahı, kaldığımız kurum lojmanının bahçesindeki piknik masalarında topluca kahvaltı ederken masamıza bir kedi geliverdi. O gün çok eğlendik, videosunu bile çektik, üzerinden mizah da çevirdik “kedi incelemesi, kedi kutu açılımı” diye. Tam eğlencemizin doruklarındaydık ki çevredeki bir binadan açılan camdan, “Kedi sizinle mi?” sorusu yankılandı bahçede. Değildi tabii, dolayısıyla “Değil” dedik. “Bizim yeğen onu Ankara’ya götürmek, yanına almak istiyor” deyince bizim tüm eğlence durdu, bir yandan da sevindik böyle güzel bir canlının yuvası olacak diye; ancak içimize de bir yumru oturmadı değil.

Bir hafta boyunca sık sık andık kendisini. Artık iyiden iyiye olağan yaşamımıza dönüvermişken, bir sabah işe gitmek için kapıyı açtığımızda, miyavlayarak ayağımıza dolanıverdi masada sevdiğimiz o kadar emin olduğumuz bizim asaleti onaylanmış hanım efendi. Tabii biz bir hafta öncesinde sevdiğimiz bir erkek kedi olduğu ve gelen de ona o kadar çok benzediği için aylarca kendisini “Kedi Bey” diye sevdim evde. Ta ki veterinere gittiğimizde, “Kendisi bir hanım” diyene değin. Şaşkınlığımı anlatamam. Sonra geçmişte çektiğimiz videoyu detaylı inceledik, gerçekten de çok benzese de videodaki değildi bizim eve yerleşen abla. Sonradan yerine oturdu taşlar, eşim o bir haftanın sonunda bize gelen dişi ve diğerine benzer kediyi görünce, iz sürerek yanına almak isteyenlerin bulunduğu daireye ulaştı, kadıncağız da diyor ki “Benim Yeğen götürdü onu birkaç gün önce”. Biz veterinere gidene kadar anlamlandıramadığımız meselede geriye doğru sararak taşları yerine oturtabildik nihayetinde.

Eve ilk girip çıkmaya başladığı dönemlerde uyduruktan bir mama alıp “Nasılsa fazla dayanmaz, birkaç güne gider” düşüncesiyle yemesine içmesine pek de özen göstermedik. Hatta ben hala “Alıştırmayalım” düşüncesindeydim uzun bir süre. Bir yandan da eşimin “Biz uyuyana kadar kalsın, uyumaya yakın yol ver” diye tembihlemesine rağmen çocuk öyle güzel yatıyordu ki kıyamıyordum. Tabii bir yandan ne kum kabı ne kum almışız, olur da gereğini yapmak ister ise nasıl ederiz diye düşünüyorduk. Düşüncemiz yanıt buldu, orayı burayı bir arkeolog dikkatiyle kazmayı dener iken yakalayarak yol verdik birkaç gün, öyle de dışarıya çıkarmış olduk bir süre daha.

Bir yandan da salgın döneminin ikinci dalga öncesi olması ve esnek çalışma kurgusunun normalleşmeye dönmesi sebebiyle ikimiz de iş yerlerimize gittiğimizden, hayvanı göremiyorduk yakınlarımızda. İyiden iyiye bağımız oluşuyormuş ki akşamları yolumuza çıkar mı diye çok baktığımız günler de oldu kısa sürse de. Karşılaştığımızda, mutlu olup hemen almaya başladık yine, bir yanımız da “Yapabilir miyiz?” düşüncesini aklımızdan çıkarmadı hep.

Zamanını anımsayamadığım bir Pazar akşamı, yine evde kalıcılığına ağırlıklı eşimin karşı çıktığı, benim de içimin gittiği; ancak alışmamaya çalıştığım gelgitlerin son bulacağı gün oldu. Hayvan onu almamamıza inat, camın önünde dakikalarca miyavladı, cama kafasını bile vurdu “Açın da girelim yahu” diye, kısa bir tartışmanın ardından eşime: “Ne olacaksa olsun, ben dayanamıyorum, gidebildiği yere kadar gitsin” çıkışıyla son kararı vererek eve giriş çıkışlarını kendi belirleyeceği safhaya geçiş yapabildik.

Yeme, İçme ve Diğerleri

Ekim'in ortaları gibi oturmaya başlayan birlikteliğimizin önemli bir geçiş aşamasına nihayet gelindi; uygun mama, mamanın kabı, suyun niteliği, tabii bunların dışarı atımında kullanılacak kabın seçimi.

29 Ekim öncesi uzun araştırmalarım sonunda temizmama.com adlı bir web sitesine, aracısız, yerli ve yakın tarihli üretim gibi artılarını da gözeterek güvendim ve kısırlaştırılmış yetişkin kuru mama siparişimi verdim. Zira hayvan bizimle karşılaştığında yetişkin ve kısırdı.

Sipariş gelir gelmez ne mutlu ki çocuk hiç ikiletmeden ürünü götürmeye başladı. Tabii hala sonlanamayan dışkılama meselesi, küresel krize doğru gidiyordu, ona da bizim kedi delisi valide el attı, doğum günü hediyesi olarak Kasım ortalarında bir kedi kum kabını bağışlayıverdi. Kadının hediye anlayışından tüm okuyucuların validelerinde de olmasını diliyorum. Hediye, doğurduğuna değil de doğurduğunun baktığına alıveriyor. Tabii bunda etkili olan eşimle yürüttükleri müzakere olmuş. “Bu aralar Çağrı'nın ihtiyaç duyduğu bir şey var mı?” diye sorunca, hatun da gına geldiği ve benim bir şeyleri almadan önce küresel çapta gerçekleştirdiğim araştırmalardan yıldığı için kum kabını söyleyivermiş. Gelince de, “Bana kargo gelmiştir, bir aç hele neymiş?” diye uzattı telefonda. Ben de kendi kendime “Bu kız hiçbir kargosunda böyle diretmezdi ya” diye kızıp durdum kutuyu açana kadar.

Tabii kabı almakla biter mi? Geldik kum meselesine. Arkadaşlarla yapılan genel görüşmelerden önce, acilinden bilmeden fena olmayan bir kumu evlere dağıtım yapan getiricilerden birinden sipariş edip ilk denememizi yapmak istedik.

Çocuk sanki yıllardır o kuma oturuyormuşçasına geldi, ilkin üzerini açık bıraktığımız kum kabını her zaman ihtiyacını gideriyormuşçasına rahatlıkla kullanıverdi. Bizim de üzerimizden büyük bir derdi alıverdi. Birkaç güne arkadaşarımdan birinin önerisiyle orta üst arası kıvamda bir kuma karar vererek iki tane 10'ar kiloluk poşetlerde kumu da sipariş ederek önemli bir sorunu daha ortadan kaldırmış olduk.

Oyuncak ve Oynatma

Şimdi yavaş yavaş kedilerdeki ortak meselelerden karakteristik meselelere girişmeye başlayalım. Birincisi, bu vatandaşların bence hepsinin kendine has karakterleri vardır. Dolayısıyla, size “Şunu alırsanız, şöyle olur” diyebileceğim hiçbir şey yok; ancak genel anlamda avcılık içgüdülerini tetikleyecek ve bizimkinin de yetişkin olmasına rağmen “Hayır” diyemediği temel ürünün ‘kedi oltası’ olduğunu ifade edebilirim. Elinizdeki baston ya da don lastikleri önerilir, uygun uzunlukta, yaklaşık 45-50 CM önerilir; ahşap, plastik ya da metal bir çubuk uydurur, ucuna da bir kuş ya da fare oyuncuğu alarak bağlarsanız, bir kendin yap olta elde edebilirsiniz. Ha, “Ben bunlarla uğraşmam, payam vay benim” diyorsanız, onu da düşündük. Her çeşitten, ucunda tüylüsü, derilisi bilumum ıvır zıvırın olduğu tonla olta satılıyor gerek veterinerlerde gerekse e-ticaret alanında. Sadece dikkat etmeniz gereken, ürün yorumları ve ürünün fazlaca doğal olmayan kıl tüy yün içermemesi. Zaten ilk testi başarıyla geçemeyen birkaç oltanız olmasını da göze alacaksınız tabii.

Koltuk ve yatak kenarlarınızın kaplan pençelerine kurban gitmemesi üzere, bir direğin etrafına keten ya da farklı doğal materyalden üretilen tırmalama tahtalarından edinirseniz ve kendileri severse, Allah’tan bizimki sevdi ama yine çoğunlukla o baza kenarı bir elleniyor, bunu da göze alarak mutlaka bir tırmalama tahtası edininiz.

Geçtiğimiz günlerde, eşim dışarıdaki ağaç ve çalıları çağrıştıran, üstü sivri dişli tarakları ya da banyo fırçalarını andıran, yarım ve içi boş bir daire gibi şekil verilmiş, üst ve altından elips biçimli, kenarlarına çift taraflı bant yapıştırılarak duvar, kapı ya da koltuk köşelerine kedinin kafa hizasında yerleştirebileceğiniz kaşınma aparatlarından almış. Ara ara kullanıyor demek isterdim ama üzerine yapıştırılan bantlar pek dayanmadı ve ürün düşüyor; ancak kulağına saniyede beş kere uyguladığı darbeleri matkap ayarındaki pençeli kaşınma aktivitesinden de hala vazgeçmiyor. İçimin gittiği anlardan biri de bu.

Taşıma, Hem Duygusal Hem Fiziksel

Aralık sonu, Ocak başına doğru, iyiden iyiye birlikte yaşamaya karar verdiğimiz kediciği “Artık bir muayene ettirelim” demeye başladık. Tabii o da bir küresel krize neden olmadan geçmedi benim tarafta.

Mama, su ve kum benzeri şeyleri sorduğum arkadaşımın kendisinin de kullandığı bir ürünü bana tavsiye etmesi; ancak benim onu dinlemeyip eşimle bakınırken “Aaaa, bunun tekerlekli de varmış” diyerek alıp hayvanın kafasının denk geldiği yerden hunharca çıkan çekme aparatının vidasını görmemizle, iade ettiğimiz sırt çantasından sonra, eşimin kız kardeşinin bize yakın lojmanlardan birinde oturan arkadaşının evden kaçan kedisinin taşıma kutusuyla durumu idare etmeye karar verdik ve Ocak ayı sonunda güzel dostumuzu veteriner yoluna revan eylemeye karar kıldık.

Öncesinde, kutunun içerisine birkaç hoş mama atarak hayvanın kutuyu tanımasını sağladıktan sonra, veteriner götüreceğimiz günün sabahı yine içine havlu sererek hazırladığımız tuzaga düşüverdi çocuk. Hatunla çok da hissettirmeden, kapağı kapattık, ben kaldırmaya çekindim, o aldı ve gideceğimiz veterinerin uzaklığı nedeni kullanacağımız taksiye kadar kediden hiçbir gerginlik yansımadı bize.

Taksiye biner binmez attığı çığlıklarla başlayan o dakikalar, eminim ömrümden epey bir zamanı, canımdan epey bir parçayı koparıp aldı. Yaş mama gibi karşı koyamadığı yemeklerde, sokaktan içeri kapıdan aldığımızda ya da üzerine basıldığında miyavlamak dışında sesi neredeyse hiç çıkmayan kediciğin ettiği feryadı tarif olanaksız. Yazarken bile içim acıyor hala.

Sonradan, kedilerle yaşayan arkadaşarımdan ve bazı videolardan öğrendiğime göre, bu durum yaşanabiliyormuş ve çoğu kişi soğuk kanlılıkla değerlendiriyor bunu. Kendilerine imrendiğimi söylemeden geçemeyeceğim. Her ne kadar onun sağlığı için yapılan bir eylemde de benim o veteriner gidip gelme esnasında yaşadığım duygusal ağırlığı ne yaptırısam normalleştiremedim. Bu nedenle yaklaşık iki hafta kadar sonra tekrar veteriner yolunun görüldüğü mesajın klinik tarafından iletilmesiyle birlikte, eşime “Vallahi sen bir çaresini bul, ben elime bile alamam” diyecek haldeydim. O, bana göre daha soğuk kanlıdır bu tür durumlarda, o dönem misafirimiz olan kız kardeşini ve kız kardeşinin arkadaşını alarak hayvanı taksiye koyduğu gibi gitti geldi yaklaşık 40 dakika içerisinde. Bereket, yıllık son aşılıyım diye avunuyorum bir süre. İlginçtir, onlarla giderken ilk gittiğimizdeki kadar gerginleşmemiş; hatta

işlemleri bittiğinde kutusuna kendi girmiş. “Yeter artık, gidelim şuradan Hacı” demiş olabileceğini düşünüp tebessüm ettim.

Veterinere gitmeden önceki aylarda, dış tedavim için gittiğim Bakırköy’deki bir veteriner hekimden, iç dış parazit damlası olarak verilen bir ürünü kullandığımızı değerlendirdiğimizde, bu işkencenin tekrarlanmaması için uygun bir damlayı satın alarak kendimiz uygulamayı da düşünüyoruz. Ben henüz gerçekleştirmedim; ancak körleme olarak kolay bulunabileceğini değerlendirdiğim, kedinin ensesi ve omuzları arasındaki, yalayarak ulaşamayacağı bir bölgeye uygulanan, yapışkan lanet bir sıvı kendisi.

Yukarıdan da görüleceği üzere, taşımının pek çok yolu var. Sırtta çanta ile, elde kutu ile, valiz niteliğinde kimi çanta kutu arası modeller de olduğunu gördüm, henüz bir tane almadım tabii. Cesaretli bir körün, kedisinin karakteri ve onu çantaya çekme yolları uyumlu olursa, kendi başına götürmeyi düşünüyorsa, sırt çantası ya da varsa yerde tekerlekli giden ki sırt çantasından yukarıda bahsettim her ne kadar iade ettiysem de benzerleri vardır; bir bakınırsanız, onları incelemenizi öneririm. Tabii herhangi bir sırt çantasına nasıl sokulacaklarını hala mantığım idrak etmese de bu tür ürünler üretiliyorsa, demek ki çoğu girebiliyor bir biçimde. Keşke buralar için kesin bir şeyler diyebilseydim. Malum içi kaldırmayan biri olarak buraları henüz iyi hatırlayamadığımdan, tavsiyelerim de kısıtlı oluyor.

Bir sonraki sayıda; sevgi, sahiplenme ve mutluluk üzerine izlenim ve deneyimlerimden oluşan karalamalar var.

Kör Müyüm Topal Mıyım?

Nurşen Sunar Korkmaz
nsunarkorkmaz@gmail.com

Sayı: 85, Mart 2021

Sevgili okurlar, eminim hepinizin dikkatini çekmiştir yeti farkı olanlar hakkında yapılan genellemeler. Aynı yeti farkına sahip olmamız bizi tek bir kalıba sokarmış gibi düşünülür. Yaşadığımız çevre, ailemizden ve okuldan aldığımız eğitim, karakteristik özellikler, doğuştan getirdiklerimiz ve daha pek çok şey görmezlikten gelinir ve genellemeler yapılır. İşte bu bakış açısının yarattığı tuhaf çıkarımlardan birine, sıradan bir iş gününde rastladım.

Çalıştığım iş yerinde, bizim ofisin önünden geçen hemen hemen herkes şöyle kafasını içeri uzatır ”Merhaba, nasılsınız? Kolay gelsin” diye seslenir. Kimileri de ofisin kapısı açıksa, kafayı uzatmasalar bile “Kolay gelsin, nasılsınız?” diye seslenerek geçerler. Bazen de vakit varsa ve anlatacakları bir şeyler de birikmişse veya bizimle dertleşecek kadar yakınsa ilişkimiz, içeri girip biraz otururlar, başlar sohbet. “Nasılsın, ne var ne yok, hayat nasıl gidiyor?” falan filan. Eğer bizim bildiğimiz bir şey varsa da sorarız, “Nasıl oldu, o konuda var mı bir gelişme?” diye.

İşte böyle geçen sıradan bir iş gününde, birkaç arkadaş oturmuş, sohbet ediyoruz. İçlerinden biri, o gün işe biraz geç gelmişti. Mahkemesi vardı. Uzun süredir eşiyle bazı sorunlar yaşıyordu ve çözemeyince artık boşanma aşamasına gelmişlerdi. Sanırım kendisi boşanmayı pek istemiyordu ve eşinin neden ayrılmayı istediğine anlam veremiyordu. “Kör değilim, topal değilim, bu adam neden benden ayrılmak istiyor ki?” diyerek anlatıyor yaşamından bazı kesitleri. Bu cümleyi duyan benim kulaklar, beynime emir verdi ve beyin de iç sesiyle sormaya başladı; “Kör veya topal olmak, bir boşanma nedeni mi? Evli çiftler neden boşanır? Aralarındaki sevgi ve saygı bittiği için olamaz mı? Hayata dair paylaştıkları şeylerin az ya da bitmiş olması mı yoksa? Fiziksel ve sözel şiddet, kıskançlık, güvensizlik de olamaz mı?”. “Neden olmasın, mümkün” dedi iç sesim. O halde salt kör veya topal olmanın bunlarla ilgisi ne? Kafamda deli sorular. Mesela kör biri potansiyel olarak şiddet uygulayan, uyumsuz, sorumsuz, geçimsiz kişi midir? Hayır niye olsun ki. Bu nitelikler gören görmeyen herkesin sahip olabileceği ve kişiden kişiye göre değişebilen bireysel özellikleridir. Gözün görmemesine bağlı olan bir şey değildir. Kör olma

durumu, kişinin yaşamını idame ettirirken kullandığı yöntemlerin görenlere göre biraz farklı olmasıdır sadece. Yani şöyle de diyebiliriz, gören bireyler körlere göre farklı yöntemler kullanan kişilerdir. Bu ve bunun gibi soruları sordum kendi kendime ve bir türlü salt yeti farkının boşanmayla alakasını bulamadım. Sonra toplumdaki sakatlık algısını düşünmeye başladım. Kör ya da diğer sakat kişiler toplumda nasıl biliniyorlar. Belki de sebep budur.

Kör, total, sağır gibi kimlikler toplumda eksik, kusurlu, bozuk olarak biliniyor. Başkalarına muhtaç olan, kendi başına yaşayamayan, yemek yapamayan, çocuğuna bakamayan, evini idare edemeyen, korunup kollanması, acınası, yardım edilmesi gereken bireyler. Kör, total ya da sağır olmayanlar ise tam ve normal bireyler. Şimdi kendisini “normal” olarak tanımlayan biri karşısında, biz ne oluyoruz? “Anormal, eksik, kusurlu...” Peki normal bir kadın ya da erkek kusurlu ve eksik biriyle niye evlensin ya da evli kalsın değil mi? Kendince haklı Tabii. Boşanmalı, kendisi gibi tam, kusursuz ve sağlam biriyle yaşamını sürdürmeli.

İşte bu bakış açısıyla durumunu değerlendiren iş arkadaşım, kör veya total olmadığına göre başkaca boşanma sebebi bulamıyor kendi durumu için. Tam, kusursuz ve sağlam olduğuna göre boşanmasını gerektiren bir durum da yok ortada. Normal diye bir şeyin mümkün olmadığını, kör, total, sağır gibi kimlikleri bir yeti farkı olarak gören, herhangi bir yetisi çalışmayan kişilerin eksik ya da kusurlu olmadığını, kim ne kadar tam, kusurlu veya eksikse yeti farkı olanların da o derece tam, eksik ve kusurlu olduğunu, kişiyi engelli yapan şeylerin toplumsal bariyerler olduğunu düşünen benim gibi kişiler de salt yeti farkının boşanmayla alakasını kuramıyor.

Ofis arkadaşımın, “Kaç keredir Nurşen diyorum, duymuyor musun beni?” serzenişiyle kendime geldiğimde ofiste ikimizden başka kimse kalmamış ve doğal olarak konu kapanmıştı.

Farklılığın Cüce Yansıması

Gülcan Altun

guleycane@gmail.com

Sayı: 85, Mart 2021

Bu ay Hekimoğlu dizisinin Paramparça başlıklı otuz altıncı bölümünden söz edeceğim sizlere. Ancak bu kez amacım sesli betimleme değerlendirmesi yapmak değil. Bu bölümde konu edilen hasta kız ve annesi birer cücedir. Daha doğrusu annesi gerçek cüce, kızı ise büyüme hormonu çalışmadığı için cüce gibi görünen biridir. Beni, bu yazıyı yazmaya itense yeti farklı bir birey olan anne, yani Melek'in duruşudur.

Bölümde Melek ile Ateş, yani Hekimoğlu'nun karşılaşması bir tesadüfle oluyor aslında. İpek, hasta kızla ilgilenirken Ateş onunla konuşmaya geliyor ve anne kızı fark ediyor, ilk sözü: "Pardon, göremedim sizi" oluyor. Dizinin sıkı takipçisi biri olarak sizlere bir alt not düşmek isterim. Ateş böyle genelde karşısındakini kışkırtır, tahrik eder bir tavır içinde yaklaşan biridir ve cüce anneye de ilk gördüğü anda bu şekilde davranıyor. Aşağıda okuyacağınız gibi ağzının payını da alıyor.

Ardından, hem vaka hem de cüceler dikkatini çekiyor ve vakayı incelemeye alıyor.

İlk karşılaşmalarında, Melek'in tavrı bana pek bir tanıdık geldi. Kör olduğumu öğrenen kişilerin inanamayıp çoğunlukla iki parmaklarını havaya kaldırarak; "Bu kaç?" demeleri sahnesi... Cüceler içinse durum önce Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler esprisi yapılması şeklinde anlaşılan. Sonrasında ise çok alışlageldiktir herhalde bilenler için. Kaza olup olmadığı; hastalığımızın ne olduğu ve tabii tedavisinin olup olmadığı sorgulanır. Dizimizde zaten kahramanımız, doktor olduğu için direkt tıbbi açıdan yaklaşıyor ve soruyor:

- Hangi tür cücelersiniz siz?

Buna karşılık Melek'in cevabı kapak gibi cuk oturuyor. Repliğin sonrasını da olduğu gibi alıyorum. Çünkü çok esaslı.

- Sen hangi tür topalsın?

- Kızımın bende kıkırdak-saç hipoplazisi var.

- Bundan da bir espri yapabilecek misin?

- Vallahi zannetmiyorum.

Ateş, ardından kıza, yani Selvi'ye döner ve:

- Annen hemen kısa devre yapıyor. Niye böyle?

Çünkü bizler hep anlayışlı, hep kibar, hep ezik, hep kayıtsız şartsız sorulara nezaketle cevap verici olmak zorundayız değil mi? Melek gibi davranmadığımızda; saldırgan, iyilikten anlamaz, kavgacı oluruz. Sonra, merak edilen her şeye yine incelikle cevap vermemiz beklenir. En genelden en özele kadar sorulan her şeye. Nitekim dizide de Ateş, Melek'e nasıl baktıysa artık Melek adeta onu kışkırtır ve:

- Sor, sor hadi, der. "Boyumu merak ediyorsun, değil mi?"

- Cık. Olur mu canım öyle şey, kabalık etmem ben. Kadınlara boyları sorulmaz. Yok, şey, kiloları mıydı? Neydi? Yaşları. Aman canım, size de hiçbir şey sorulmuyor arkadaş.

- Boyum 125 santim. Bastonundan uzunum yani.

- Dosyasında babasının normal boyda olduğu yazıyordu, doğru mu?

- Normal boy değil, ortalama boy diyoruz. Evet, kocam da ortalama bir boydaydı.

- Peki, bu da sorulmaz muhtemelen kadınlara ama soracağım. Ben dayanamıyorum çünkü.

- Nasıl tanıştınız? Nasıl? Yani sen bulutlara bakıyordun, o anahtarını yere düşürdü, eğildi almak için, o sırada göz göze geldiniz ha? Pat! İlk görüşte aşk. Öyle mi oldu?

- O, insan gibi bir insan arıyordu, ben de aynı şekilde. Birbirimizi görünce de başka bir şey görmez olduk zaten.

- Son soru. Çok merak ediyorum, lojistik. Nasıl oluyor yani? Lojistiğini çok merak ediyorum. Mesela kocan işe giderken, hoşça kal öpücüğü alacak, nasıl oluyor? Eğilip mi öpüyor seni, yoksa kucağına alıyor, öyle mi öpüyor?

- Kocam işe gitmiyordu, ben işe gidiyordum. Ve hoşça kal öpücüğünü de ben alıyordum.

Devam eden sahnede Zeynep, hasta kızı yani Selvi'yi muayene masasına almak ister ancak bu biraz zor olacaktır. Ona kendince yardım etmek ister ve kucaklayıp masaya almak için harekete geçer. Çözüm odaklı olunmayıp sadece yardım güdüsüyle hareket edilmesi, Melek'i çileden çıkarır ve tepkisi sert olur. Yüksek Sesle, adeta bağırarak hatta:

- Beş yaşındaymış gibi davranmayın kızıma! Siz, bir tabure getirin, kendisi çıkar sedyenin üstüne.

Ateş'in yaklaşımı ise toplumun bir yansımasıdır. Gerçi ben burada Melek'in sert çıkışlarından ötürü inceden inceye Ateş'te bir hoşça gitme sezdim ama neyse.

Böyle bu. Kendisi gibi olmayanlara hep böyle davranır. Nefret eder. Bilmez miyim?

Melek'in cevabına gelince, duvara yazmalı ve bize itiraz edene okutmalı cinsinden. Cevap şöyle:

- Farklı olunca, insanların aptallıklarıyla uğraşmak zorunda kalıyorsun. Ama yine de aptal olsaydı, insanların aptallıklarıyla uğraşırım daha iyi.

İlerleyen sahnelerden birinde Zeynep, söz konusu olay için o günkü düşüncesizliğinden ötürü Melek'ten özür diliyor. Melek de karşılığında ondan özür diliyor ve "Ateş Bey de yangına körükle gidince" diye de ekliyor. Zeynep de "Bu, Ateş Hoca'nın bir özelliği, insanların içindeki canavarı ortaya çıkarmakta üstüne yok. Söylediklerinizi çok düşündüm. Haklısınız, hayatınız böyle saçma ve rahatsız edici anlarla dolu olmalı". Bu yazının yazarı diyor ki "Hem de ne çooooookk, tahmin bile edemezsiniz".

Toplumun farklı olanlara karşı biraz acıma, biraz yadırgama, kimi zaman tikslenme, zaman zaman da komik bulma şeklinde yaşadığı duyguları var. Her ne hikmetse, bu duyguları fütursuzca ortaya serme durumu var, bir de kendisini "normal" olarak nitelendirdiğinde. Dizide bu durum şöyle sahnelenmiş: Bir grup öğrenci bankta kitap okuyan Melek'i fark ederler. Bu

durumu eğlenceli bulmuş bir ifadeyle onunla birlikte fotoğraf çekilmeyi isterler. Melek, sebebini sorguladığında, daha da eğlenerek ısrar ederler. Tam o esnada, Ateş gelir ve fotoğrafı kendisinin çekebileceğini söyler. Yüzünden Melek durumu kavramış olacak ki artık itiraz etmeyi bırakır. Ateş ise aldığı telefonu yandaki gölete atar. Üstüne dönüp dalga geçerek Melek'e: "Gitti telefon" deyince; Melek ise "Telefona dua etsin onlar, gelmeseydin ikisini de suya atacaktım" der. Onların yalnız kalıp konuşmaya başladıkları andan itibaren fonda duygusal bir müzik vardır. Sahnenin devamında, Ateş yoluna gider.

Beni bu tür sahnelerde ifrit eden bir şey de fona verilen duygusal müzik. Böyle bir sahneye de oyun havası konmaz tamam da, bu şekilde olunca da okuyucuya sanki "Bakın, siz böyle yapınca, insanlar ne kadar üzülüyor" duygusu dayatılıyor. Aslında buradaki duygusal müzik, biraz da Ateş'in gidişiyle ilgili ama olsun.

Dizinin muhtelif sahnelerinde, yukarıdakine benzer farklılıkların insanlarca tuhaf değerlendirilmelerine örnekler verilmiş. Bunlardan birinde de Ateş kafeteryada yürümektedir. Önünden geçtiği masada ise bir baba, kızına yemek yedirmeye çalışmaktadır. Tam Ateş geçerken baba, orada yemek alan Melek'i göstererek:

- Kızım, hadi ye yemeğini. Bak, yemezsen böyle olacaksın. Böyle mi kalmak istiyorsun?

Davranışlarının kontrolü ve ağızının pergeli olmayan Ateş, bu kez tam yerinde bir tespitle söylenir:

- Ye hadi yemeğini. Hadi ye. Hadi ye de böyle olacağına baban gibi mankafa ol.

Daha başka bir sahnede ise koridorda kızının odasının camından içeri bakan Melek'in arkadan gizlice fotoğrafını çekmeye çalışıyordur birileri. O esnada İpek gelir ve tacizcileri tersleyerek püskürtür. Melek, ona içli anne duyarlılığı ile kızının durumunu sorar. İpek de ona bütün önceliklerinin kızı olduğunu söyler. Melek'in yanıtı manidardır. "Sağ olun. Size ne kadar teşekkür etsem az. Genelde kimsenin önceliği olmuyoruz da" Bu durum bana, Corona Virüs'ün dünyayı kasıp kavurduğu ve kimsenin doğru dürüst ne yapacağını bilemediği günlerde dünyanın en zengin, en gelişmiş ülkelerinde gözden çıkarılan grupların başında engellilerin gelmesini anımsattı. Demek ki neymiş? Birilerinin önceliği oluyoruz aslında ama olumsuzluklar ya da reklam kokulu sosyal sorumluluk söz konusu olduğunda.

Bu sahnede, betimlemeden öğrendiğim bir detay daha var ki benim çok hoşuma gitti. İpek, Melek'in boyu hizasına eğilerek onunla konuşuyor. Üstenci değil ve göz teması ile empatiyi önemsiyor yani.

Diziye dönecek olursak, hemen hemen tüm yeti farklılıklarının uğraştığı şeyler aynı. Bunların en başında gelenlerden biri de farklılığın nasıl tanımlanacağı karmaşası. Kör mü? Görme özürü ya da engelli mi? Cüce mi? Topal mı vs.? Dizide tabii bu detay da işlenmiş. İlk sahnelerden birinde Ateş, dosyayı asistanların önüne getirdiğinde, üzerinde değerlendirme yapmaya başlamışlardır. Doğru tespitlerde bulunan Zeynep'e, Ateş biraz da alayla; "Cüceler sana minnettar!" der. Emre de biraz kırgın, biraz kızgın, biraz sertçe; "Cüce demesek; yani küçük birey diyorlar. Kısa boylu insan diyorlar. Biz de bunlardan birini kullansak. Olmaz mı?" dediğinde Ateş: "Tıbbi terimimiz cüce" der. Mehmet Ali ise şaşkınlıkla gülerek "Öyle mi söylüyorlar gerçekten? Küçük birey mi diyorlar?" diye sormaktan alamıyor kendini. Pek tanıdık geldi değil mi bize de?

Ancak başka bir sahnede yine benzer bir diyalogu almadan edemeyeceğim. Çünkü Melek'in duruşu kayda değer bana göre. Mehmet Ali, arkasından ilgiyle Melek'i izlerken Melek bir anda ona dönüp bakışlarını yakalıyor. Mehmet Ali utanıyor ancak yine de merakla soruyor:

- Kendinizi nasıl tanımlıyorsunuz veya tanımlanmasını istiyorsunuz? Yani, biz kendi aramızda mesela tıbbi olarak "cüce" diyoruz. Bu, sizi mese..."

Sorusu anlaşılmalıdır okuyacağınız gibi, lafı ağzında yarım kalır. Melek:

- Bir insanı tanımlarken ille de bir sığata ihtiyacınız olmamalı. Ben nasıl ki sizi tanımlarken haşın bakışlı Doktor Mehmet demiyorsam, sizin de beni tanımlarken bir şeye ihtiyacınız olmamalı. Sadece Melek deyin yeter.

Ee! Mehmet Ali, ağzının payını almıştır. Söylenecek başka bir söz de yoktur zaten ve anladığımı şu sözlerle ifade eder:

- Çok iyi cevap.

Doktor Hekimoğlu'nun bir özelliği de hastalara tanı koyarken onların yaşamları ve yaşam alanları hakkında detaylı araştırmalar yaptırması. Bu kapsamda, bölümde Asistan Doktor Emre,

Melek ile Selvi'nin evlerine gidiyor. Asistanlar için bu, çoğu zaman sıkıcı bir iş olduğu halde Meleklerin evine gitmek için Mehmet Ali de çok hevesli ancak Emre hızlı davranıyor ve o gidiyor. Sebebi ise onların evini ekstra merak etmeleri. Galiba yedi cücelerinki gibi döşenmiş bir ev bekliyorlardı. Oysa, Meleklerin evinde farklı olan tek düzenleme ecza dolabının, ortalama insan boyunun ayakları hizasında olması. Onun dışında, betimleme seslendirmeninden öğrendiğimiz kadarıyla ev sıradan, sade ve düzenli, derli toplu bir ev. "Emre, tek kişilik yatağa oturdu" deniyor ancak tek kişilik yatağın boyutları hakkında ekstra bir bilgilendirme yok seslendirmen tarafından verilen. Aynı şekilde, annenin odasına dair "çift kişilik yatak ve gardirop" detayları söyleniyor ancak düzenleme yok. Olsaydı, betimlemeci bu detayı kesinlikle kaçırmazdı eminim. Bu durum ilginç geldi bana. Oysa ben özel tertibatlı araba gibi özel düzenlemeli bir ev beklemiştim. Bizler farklılıklara yönelik birkaç ufak değişiklik ile herkesin her yerde, her şeyi yapabileceğine inananlar, farklı olanların özel yaşam alanlarında dahi bu tür düzenlemeleri görmek istiyor sanırım. Veyahut kim bilir, ben bilmediğim bir yaşama dair tıpkı bizleri ötekileştirenler gibi bir önyargı içinde miyim bilemedim. Ancak dizideki sahnede, sağlamlık dayatması kokusu aldığımı hissediyorum.

Bacak röntgeni çekilen Selvi'nin büyüme ile ilgili bir sorunu olduğu sonunda anlaşılır. Ateş, bunu çevresindekilere şöyle anlatmaktadır: "Bakın, şimdi biz cüce dedik diye bu kızın ille cüce olması mı gerekiyor? Cüce olmayabilir, öyle değil mi? Cüce olmayabileceği ihtimalini hep göz ardı ettik. Ne zannettik? Kızın, annesinden dolayı cüce olduğunu düşündük. Kıkırdak-saç hipoplazisinin testi var mı? Yok. Yani, biz kızı yanlış bir kimliğe hapsettik. Şimdi ne oldu? Kız, kimliğini kaybetti. Biz bir semptom kazandık. Eğer kemikleri normalse, kısa boylu olmasının sebebi, büyüme hormonu eksikliği."

Ancak nedense dizinin bu sahnesi beni irrite etti. Buraya da bu yüzden olduğu gibi aldım. Kız, cüce görünümlü ama cüce değil. Niye değil? Kör bir kahramanın konu edildiği roman ya da hikayenin sonunda ille gözü görmeye başlar kahramanımızın. Çünkü aksi durumda hayatın bir anlam kazanması, güzel olması mümkün değildir. Kör bir yaşam, hep karanlığa mahkumdur. Bu karanlık sadece madden değil, manen de böyle görülür. Çünkü sağlamlı zihniyet, aksine akıl erdirememektedir. Aksi durumun, mümkün ve arzu edilebilir olabileceğine inanamaz.

Benzer bir yargı, sorun tespit edildikten sonra hastaya açıklanması aşamasında da dikkat çekiyor. Selvi'nin büyüme hormonu, verilecek tedavi ile çalıştırılacak ve Selvi ortalama bir boy

standardına ulaşacaktır. Bu kendisine açıklandığında, Selvi bunu reddeder ve halinden memnun olduğunu, kendisini sevdiğini söyler. Ateş ise pek çoklarının yapacağı gibi tacize başlar. "Peki, mesela, yüksek bir raftan bir şey alman gerektiğinde, ille birinden yardım istemek zorunda olman. Seviyor musun bu durumu peki? Hoşuna gidiyor mu bu durum? Veya asansöre bindiğinde, sekizinci kat düğmesine basamamak. Bu durumu da seviyor musun? Hoşuna gidiyor mu? Postaneye gittiğinde, bankaya gittiğinde, bankoya uzanamayacaksın, sesini duyuramayacaksın. Böyle mi devam etmek istiyorsun hayatına?"

Üstüne daha da ajite devam eder söylevine. "İnsanlar devamlı yukarı bakarlar. Bu yüzden aşağıda neler olup bittiğinin hiçbir zaman farkına varmazlar. Aşağıda kim var, nasıl bir derdi var, bilmezler. Şu an 15 yaşındasın ama 50 yaşına geldiğin halde, insanlar sana çocuk gibi muamele edecekler. Acaba hoşuna gidecek mi o zaman? Sevebilecek misin kendini o zaman? Hallederim, ben severim diyorsan tamam, eyvallah. Senin bileceğin iş. Hayat senin hayatın. Senin seçimin. Ama bu durumdan kurtulabilirsin. Senin elinde. Büyüme hormonunu kullanmak zorundasın ama karar senin."

Kurtulunacak bir şey değildir farklılıklar. Bunu nasıl anlatacağımız acaba? Gerçi deprem kuşağında yaşayıp beşik gibi sallandığı halde depremi kavrayamamış bir toplumdaki söz ediyoruz diyeceğim de konu yeti farklılığı olunca, durumun Japonya'da da değiştiğini pek sanmıyorum.

Büyüme reddeden Selvi'nin odasından çıkan Ateş uzaklaşırken, Melek arkasından koşar ve aralarında şu konuşmalar geçer:

- Kıza hastalığını anlatırken, hayatını yaşamaya değer olmadığını hissettirmesen olmaz mı?

Cücelik bir hastalık mıdır? Bunu tıbbi bilimden tamamen bağımsız, ayrıca hiç bilmediğim bir farklılık türü olarak cehaletimden soruyorum biraz da. Üstelik "hayatını yaşamaya değer olmadığını..." ne demek? Bence, bu dik duruşlu Melek karakterine yakışmayan bir söz olmuş.

Kaldığımız yerden devam edelim:

- Ona yardım etmeye çalışıyorum.

- Hayır, boyunu uzatmaya çalışıyorsun.

- Abartma, o kadar da değil! Musluğa yetişebilse yeter.

- Kafan mı güzel senin?

- Evet, güzel! Seninki kadar güzel değil ama benimki de güzel.

- Kızımı zorlamayacağım. Kendi yolu, kendi seçimi. Kolay yolu seçmek istemiyorsa, yapacak bir şey yok.

- Sen o zaman berbat bir annesin! Kızının ucube olarak kalmasını istiyorsun.

- O nasıl söz! Biz ucube falan değiliz!

- Kızının hayattaki tüm zorluklara, tüm sıkıntılara katlanmasını istiyorsun, öyle değil mi?

- Evet!

- İyi o zaman. Eline bir çubuk al, gözüne sok. Kollarını da kes. Ne güzel olur, daha beter zorlanır. Tam senin istediğin gibi.

- Kısa boylu olmakla, tek göz olmak aynı şey değil.

Burada bir parantez daha açmak isterim. Kısa boylu olmak ile tek gözlü olmak... Kiminki daha kötü diye sidik yarıştırıyoruz herhâlde. Benimki açık sarı, bak seninki koyu, uff be! Şununkine bak, onunki kırmızı olmuş resmen. Kan işiyor vesselam. Kötü, kötü, çok kötü. Tövbe tövbe!

Neyse, biz yine dönelim diziye.

- Sen de, ben de, normal olmanın ne kadar berbat bir şey olduğunu, gayet iyi biliyoruz çünkü ikimiz de farklıyız. Diğerlerinin, normal insanların gözünde ikimiz de ucubeyiz.

- Diğerlerinden farklı olmak, insanı daha güçlü kılar. Öyle değil mi?

- Peki sen, kızın diğerlerinden daha ne kadar güçlü olsun istiyorsun? Kızının cüce olduğunu zannediyordun. Onu, önündeki zorlu hayata hazırladın. Bravo, gayet de güzel yaptın ! Bak, içeride ne diyor? “Kendimi seviyorum” diyor. Aferin sana! Senin sayende. Ama kızın,

senin gibi değil. O başka bir hikâye. Onun, senin yaşadığın zorluklara katlanmasına gerek yok. Şimdi içeri git, kızının yanına, “Sana yalan söyledim” de. Geçmişe dair. Söylememiş olsan bile. Geçmiş sil. Tamam? Bırak, kendi hayatını yaşasın.

Betimleme seslendirmeninden öğrendiğime göre, burada Melek ağlamaklı gözlerle Selvi'nin odasına bakıyor. Melek, o kadar doğru duruşla kendini anlattıktan ve yeti farklılığını olabildiğince doğru tanımladıktan sonra, sakatlığını kendine yedirememiş Hekimoğlu'na teslim oldu ya.... Sonuçta senaryoları yazarlar, ötekiler. Ötekileri ötekileştiren ötekiler... Yani bizim sağlamlılar...

Sahnenin devamında, Ateş çömeldiği yerde kalıyor ve kalkmıyor. Başını, bastonuna yaslayıp düşünüyor. Aslında, o da söylediklerinden nefret ediyor sanki. Betimlemenin sonucu, ben bunu anladım.

Ateş'in yönlendirdiği annesi, Selvi'nin yanına gelip onu tedaviye ikna etmeye çalışırken Selvi itirazla annesine: "O zaman neden ismimi Selvi koydun? Boyum uzun olsun diye mi?" diye sorar. Annesi ise benim hiç beklemediğim şekilde sevgiyle şöyle açıklar: "Hayır kızım. Adını, boyun uzun olsun diye Selvi koymadım. Yaz kış demeden, yağmur çamur demeden, senin gibi hep yemyeşil olduğu için senin adını Selvi koydum. Hep umut vadettiği için"

Hiç bilmediğim bir farklılık türü olarak cücelik hakkında dünya üzerinde 200'den fazla çeşit olduğunu ve her birinin kendine has, farklı tıbbi sorunları olduğunu öğrendim. “İki saati aşkın süren ve onca satır şey yazdığın bir diziden bunu mu çıkardın?” dersiniz, evet, elle tutulur öğrendiğim birkaç şeyden biri bu. Diğerleri, ortak bildiğimiz şeylerin başka bir pencereden iz düşümü. Kimsenin farkının kimsenin gözüne batmadığı, herkesin herkesle ortak bir alanda yaşama bilincine kavuştuğu günler de gelmez mi dersiniz?

Dizinin tüm bölümlerinin sonunda, o bölümde işlenen konuya dair bir mesaj verilmektedir. Betimleme sağ olsun, yoksa nereden bilecektik. Bu bölümün mesajı ise şöyle:

Cücelik, tedavi gerektiren bir hastalık değildir. Toplumun bilinçlenmesi ve çevresel engellerin kaldırılmasıyla, kısa boylu bireyler de sağlıklı, başarılı ve mutlu hayatlar sürebilirler.

Kısacası, yaşamak herkesin hakkıdır ve bir iş ortaya konduğunda, herkes için olduğu göz ardı edilmediğinde, hayat herkes için daha yaşanılabilir olacaktır.

Son söz: Bu yazıyı yazarken, emeklerinden çok istifade ettiğim ayrıntılı altyazı çevirmenleri; Hatice Başpınar, Özgür Türk, Feride Tezcan, Nuray Ünal, Ece Naz Batmaz'a sonsuz saygı ve sevgilerimi sunuyorum. Laf olsun diye değil, gerçekten...

Yelda ya da Eloquence Gitti, Tek Çözüm Format Mı?

Can Deniz Balkaya

candenizbalkaya96@gmail.com

[Sayı:85, Mart 2021](#)

Selam herkese, bugün sizlerle bir şeyi tanıtmak yerine, bir sorunu çözmek için konuşalım. Bazı kişilerden “Eloquence ya da Yelda gitti ama JAWS ya da NVDA çalışıyor. X, y, z falan yaptım ama olmadı. Başka ne yapabilirim?” diye soru geliyor. Açıkçası seneler önce ben de bu sorunun cevabını bilmiyorum, bilgisayarlara format atıyordum. Ama bu değişti, birkaç ay önce çözdüm meseleyi. Haydi gelin, şimdi beraber bakalım. Ancak bu ayarlar Windows 10 için geçerlidir.

İlk önce “başlat” menüsüne “ses ayarları” ya da bunun belli bir bölümünü yazalım ve “ses ayarları” ögesine tıklayalım. Ses ayarlarına erişmek için bir diğer yöntem de “windows+1” yapıp “tab” ile “sistem” ögesine tıklayıp bir kez daha “tab” yaparak ok tuşlarıyla “ses” ögesine tıklamaktır.

Daha sonra “tab” tuşu ile ilerleyerek, “uygulama birimi ve cihaz tercihleri” ögesini bulup “boşluk” ya da “enter” ile tıklayalım.

Burada, yine “tab” veya “shift+tab” yaparak “Microsoft önerilen varsayılanlara sıfırlayın” ögesine “enter” yapın. Daha sonra ses seviyeleri değişecek, varsayılanlara geri dönecek. Bu sayede Yelda’nın ya da Eloquence’in sesi de geri gelecek.

Yine bu ekrandan, diğer uygulamalarınızın sesini de ayarlayabilirsiniz. “Tab” ile dolaşarak “sistem sesleri” kısmında “aşağı yukarı ok” tuşlarıyla, diğer uygulamaları seçip bir kez “tab” yaparak seçtiğiniz uygulamanın ses seviyesini ayarlayabilirsiniz.

Ekran Okuyucuların Asi Çocuğu NVDA Üzerine

Habil Bozkurt

bozkurthabil@gmail.com

Sayı:85, Mart 2021

NVDA uygulamasını ilk defa 2012 senesinde Trabzon’da, kör bir arkadaş vasıtasıyla tanıdım. O yaz Trabzon’da oturan ablamın evinde kalıyordum. Ve ablamların bilgisayarında “Narrator” uygulamasıyla internete girmeye, Youtube sitesinden müzik açmaya çalışıyordum. O akşam Trabzon’daki bir çay bahçesinde otururken, ablamın tanıştırdığı santral memuru Murat Abi, Türkçe konuşan, üstelik bilgisayara kurmaya gerek kalmadan çalışabilen, üstelik bunu her bilgisayarda, Windows işletim sisteminin her sürümünde yapabilen NVDA uygulamasından bahsettiğinde, senelerdir aradığım bir eşyayı bulmuş gibi sevinmişim. Çünkü ondan beş altı sene evvel, internet kafe benzeri yerlerde kullanabileceğim bir ekran okuyucu uygulama olup olmadığını araştırmış fakat bu araştırmalarımın müspet bir netice elde edememişim. Oysa, şimdi nicedir aradığım şey ummadığım bir anda karşıma çıkmıştı. Eğer Murat Abi’nin dediği doğru ise bu uygulamayı herhangi bir internet kafede de kullanabilmek mümkündür. Murat Abi’den derhal bu uygulamayı bir şekilde bana ulaştırmasını istedim. Ertesi gün, ablam vasıtasıyla bir flash disk içinde uygulamayı bana gönderdi. Hemen flash diski, ablamların halihazırda açık vaziyette bulunan bilgisayarlarına taktım. Sonra, ilgili dosyayı bulup çalıştırdım. Kısa bir bekleyişten sonra, önce bir müzik sesi duyuldu. Ve NVDA, robot sesiyle konuşmaya başladı. Benim için bu inanılmaz bir hadiseydi. Zira, o güne kadar JAWS uygulamasından başka bir uygulama kullanmamışım. Üstelik, kullandığım JAWS uygulamasına bir Türkçe ses sentezleyici eklemeyi yeni başarmışım. Eski Windows sürümlerindeki Narrator’un nasıl çalıştığını, nasıl konuştuğunu bilirsiniz. İşte, ben ablamın evine geldiğim günden beri o Narrator’la internet kullanmaya çalışıyordum. Oysa, şimdi karşımda, kurmaya ihtiyaç olmadan çalışan, üstelik Türkçe konuşan bir ekran okuyucu vardı. Hemen “insert+F12, insert+F7” gibi JAWS uygulamasında kullanmaya alışık olduğumuz tuş kombinasyonlarını kullanmayı denedim. Bu tuş kombinasyonlarının hemen hepsinin düzgün bir şekilde vazifesini yerine getirdiğini fark ettim. Tabii en azından benim elimde bulunan NVDA sürümü, JAWS gibi değildi. Bir kere web sitelerinde “e” harfiyle yazı alanlarına, “h” harfiyle başlıklara ulaşamıyordum. Ama o gün, içinde

bulduğum şartlarda o kadarı bile benim için yeter de artardı. Sonraları, çok zaman kah JAWS uygulamasıyla birlikte, kah tek başına çok kullandım NVDA'yı. Bilhassa internet kafelerde her zaman kurtarıcı oldu. Hatta o kadar ki herhangi bir internet kafede Narrator'la ya da kafe çalışanlarının yardımıyla internetten NVDA'nın herhangi bir sürümünü indirip işimi halledebildiğim dönemler oldu. Zaman içinde NVDA çok gelişme kaydetti. Bugün JAWS uygulamasında yapıp da NVDA uygulamasında yapamadığımız pek az şey var. Hiç şüphesiz, bu gelişmenin arkasında tüm dünyada NVDA'yı daha erişilebilir kılmak için çaba sarf eden binlerce insan var. Onların geliştirdikleri NVDA eklentileri sayesinde NVDA'yı erişilebilir bir şekilde kullanabiliyoruz. Evet, bir bakıma NVDA asidir. Standart JAWS uygulamasındaki kimi hususiyetleri onda bulamayabiliriz bazen. Kimi zaman Word belgelerindeki boş satırları okumaz. Kimi zaman sistem tepsisine gitmek için nazlanır. Ama geliştirilmeye, yenilenmeye JAWS uygulamasından daha müsaittir. Yoksulluk ile ötekileştirilme arasındaki doğru orantıyı da düşündüğümüzde, çok erişilebilir ama bir o kadar da pahalı diğer ekran okuyuculara inat NVDA, tüm dünyadan yapılan bağışlarla ve erişilebilirliğe gönül veren insanların kafa emekleriyle bugün işlevsellik ve hızlı olmak bakımından neredeyse JAWS uygulamasına yaklaşmıştır.

Kabul edelim ki vaktiyle farklı yol ve yöntemler olmasaydı, bugün hala bilgisayar azınlık bir kör kitlesi tarafından kullanılan bir alet olarak kalmaya devam edecekti. Çünkü JAWS pahalıydı. Ve ne devlet bu uygulamayı satın almak için bir çaba içindeydi ne de JAWS uygulamasını geliştirenlerin istediği fiyatı verecek kör vardı memleketimizde. Böyle bir ortamda, birileri insanlara bir çözüm önerisi sundu. Ve gerek büyük şehirlerdeki derneklerde, gerek o derneklerin taşradaki şubelerinde bilgisayar kullanmayı öğrenen körler, o çözüm önerileri sayesinde bilgisayarı günlük hayatlarında kullanma imkanı bulabildiler. Biz bu yönde çabaların NVDA tarafından gösterildiğine şahit oluyoruz. Teknolojik donanım ve yazılımların tekelleşme eğilimine gittikleri, teknoloji tabanlı erişilebilirlik çözümlerine erişmenin giderek daha pahalı hale geldiği dünyada, birileri Türkiye'nin ve dünyanın yoksul körlerine bedava ekran okuyucu götürmek, onlara bilginin uçsuz bucaksız enginlerinin kapısını açmak için mücadele ediyor. Ben bu meseleyi, teknolojik yönünün yanında, bu yönüyle de irdelemeyi, verilen emeğin kıymetinin bilinmesi açısından yararlı buluyorum. Bilhassa, sakatların her alanda kendi göbeklerini kendilerinin kestikleri bizim gibi ülkelerde, mücadelenin bu boyutu daha farklı bir anlam kazanıyor. Son olarak, NVDA Türkiye ekibine buradan selamlarımı gönderirken, okuyucularımı gerek NVDA'ya bağışta bulunarak, gerek biliyorlarsa yazılım alanında NVDA'ya katkı sunarak

bu mücadeleye omuz vermeye çağırıyorum. Çünkü herkesin bilgiye eşit şekilde erişebilmelerinin yolu, bu alandaki alternatiflerin çoğalmasından geçiyor.